

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

חגיגה יח-כד | פרשת פקודי | גליון מס' 113

דף יח. ע

הנה שהשתמש הרא"ש בכלל ד"מסרן הכתוב לחכמים" כדי להכריע בדיון זה, וטוען עליו החכם צבי (סי ט): ובעיני יפלא, דלא אמרינן הכי אלא בשני כתובים המכחישינן זה את זה כאותה דפרק אין דורשין (חגיגה יח, א) באיסור מלאכה בחש"מ דההכרעה מסורה לחכמים, אבל כשאין גילוי בפסוק להכשיר את הפסולין, מסירה זו מניין. ולא דומה למה שכתב הר"ן ריש לולב הגזול וז"ל אבל הכתוב לא פרט כלום בהדר אלא סתם ואמר שתהא מצוה זו מהודרת ומסרה לחכמים ז"ל, [עכ"ל הר"ן], דהתם שאני דעכ"פ איכא הדר באותו מקצת שנשאר ממנו, אבל להכשיר מה שאינו הדר לגמרי, זהו ודאי סותר הכתוב לגמרי.

אכן הגאון היד מלאכי (כלל רטז) דוחה את דברי החכם צבי הנ"ל וז"ל: וזו הלכה העלה [ה"חכם צבי"] דלא אמרינן הכתוב מסרו לחכמים אלא בשני כתובים המכחישינן זה את זה כאותה דפ' אין דורשין [חגיגה יח, א] באיסור מלאכה בחולו של מועד, דההכרעה מסורה לחכמים, אבל כשאין גילוי בפסוק להכשיר את הפסולין, מסירה זו מנין ע"כ. ולדידי המך ליתא להאי כללא אחר המחילה רבה, דסוגיה דפרק עד כמה [בכורות כו, ב] הויא תיובתיה, דהא התם ליכא כתובים המכחישינן זה את זה, וממילא דלא שייך הכרעה כלל, ואפ"ה קאמר בבבב"א ובש"ס לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, ובהך שיאטא שייטי כולו דרבנותא דאדכרנא לעיל וגם הרא"ש באחד מהם, כיון שממנו לא יפלא כל דבר וידע ליה לההיא סוגיא אויל אבתרה למימר הכי אף היכא דלא שייך הכרעה כתובים ונמצאו דבריו שרירין וקיימין. עכ"ד. הרי יש לנו שתי דעות על הכלל הנ"ל. לפי החכם צבי נאמר הכלל רק כאשר שני כתובים מכחישינן זה את זה, ואילו לפי היד מלאכי משתמשים בכלל הזה גם בדינים אחרים. לפי החכם צבי ישנם רק מקרים אחדים, בהם חל הכלל הזה, כאשר יש הכחשה בין הפסוקים. לפי היד מלאכי יש לנו כאן כלל גדול בדינים רבים שהתורה סומכת על חכמי התורה שהם יכריעו בפרטי המצוות.

דף יט. ע

טבל ועלה מחזיק עצמו לכל דבר ואם הוחזק אין מחזיק עצמו לכ"ד רק למה שהוחזק - כתב המהרצ"ח: כיוצא בזה מצינו עירובין יג ע"א לענין מגילת סוטה דהיכי דמינתיק לשם רחל תו לא מינתוק לשם אשה אחרת אבל סתמא לשמה קאי. ועיין

חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה וכו' - בתוס' (ד"ה חולו וכו') בסו"ד הקשו, לפי מה שהקשו שהתבאר בדבריהם שם דאיסור עשיית מלאכה בחוה"מ הוה רק דרבנן, א"כ מה פריך בגמ' גבי כותים ותיפוק ל"י משום לפני עוור, והרי הם לא מקיימים דברים שהם רק דרבנן, ותירצו: משום דסמך פשטא דקרא הוי, והוי ל"י צדוקין מודין בה ע"כ.

הנה במנחת חינוך (מצוה רל"ב אות ד') יצא לדון בדבר החדש, דהמוכר לחבירו דבר האסור לו מדרבנן, עבר המוכר על איסור דאורייתא של לפני עוור לא תתן מכשול, דנהי דמכר לו דבר שמדאורייתא הוא דבר היתר, מ"מ כיון דאסור לו מדרבנן, הרי סוף כל סוף הכשילו בעצה שאינה הוגנת לו דהוי איסור תורה של לפני ע"ע.

וכתב המנח"ח דסברא זו תליא באשלי רברבי, דבע"ז כ"ב א' אמרי' דאסור להשכיר שדהו לכותי דחשיד הוא שיעבוד בה בחולו של מועד, וכיון דהשדה נקראת על שמו של הישראל איכא חשדא שיחשדוהו שהכותי עובד בשליחותו, ואקשינן אי הכי מאי איריא מפני שנקראת על שמו תיפוק ל"י משום לפני ע"ע, ותרצינן חדא ועוד קאמר, חדא משום לפני ע"ע ועוד מפני שנקראת על שמו, והתוס' התם בד"ה ותיפוק כתבו דמכאן ראי' לשי' הר"ת ז"ל דגם באיסור דרבנן איכא לפני ע"ע דהא מלאכה בחוש"מ אינה אסורה אלא מד"ס ועלה אקשינן ותיפו"ל משום לפני ע"ע, אולם התוס' בחגיגה י"ח א' ד"ה חולו, כתבו דאע"ג דמלאכה בחוש"מ אינה אלא מד"ס, מ"מ שפיר הקשו ע"ז ותיפו"ל משום לפני ע"ע, משום דאסמכוה אקרא וסמך פשטיה דקרא הכי הוא והו"ל צדוקין מודים בה, והיינו דס"ל דבאיסור דרבנן ליכא לפני ע"ע, וכי המנח"ח דמדברי התוס' בע"ז מבואר להדיא דגם באיסור דרבנן הוי הלפנ"ע מדאורייתא, והיינו משום דלא גרע ממשאיו עצה שאינה הוגנת, אבל מדברי התוס' בחגיגה משמע דס"ל דלא הוי בכלל עצה שאינה הוגנת.

הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים וכו' - הרא"ש (פ"ג דסוכה סי' י"ד) דן לגבי אם מותר ליטול ד' מינים פסולים בשעת הדחק וכתב: כל הני פסולי מסרן הכתוב לחכמים, והם אמרו שלא בשעת הדחק אפילו בדיעבד לא יצא, כדי שיהירו ישראל במצוה, אבל במקום הדחק הכשירום, כיון שאי אפשר בענין אחר מברכין עליהו. עכ"ל.

ריש זבחים ועיי' ר"ן ר"ה סוגיא המתעסק לא יצא ועיי' טורי אבן ר"ה שם וכאן ג"כ אם החזיק עצמו לשם חולין או מעשר תו לא מינתוק לשם טבילה אחרת אבל סתמא עומדת לכל מה שירצה להחזיק עצמו וז"ב.

אין מטבילין בכיפין לפי שאין מטבילין באויר - פירש"י שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה. ופירש הב"י (סי' ר"א) דכתיב אך מעיין ובור מקוה מים, והנך אין דרכם להיות באויר. וברמב"ם (סופ"ט מהל' מקואות) כתב: אין מטבילין בגל כשהוא באויר קודם שיפול על הארץ כו' לפי שאין מטבילין בזוחלין, ק"ו באויר.

ותמה הכס"מ והב"י (סי' רא) דהא הרמב"ם פסק (שם פי"ב) דים דינו כמעין, שמטהר בזוחלין, וא"כ למה פוסל כאן הרמב"ם לטבול באויר גל שנתלש מן הים משום שהוא זוחלין, והא ים מטהר בזוחלין.

וביאר הבית יוסף כוונת הרמב"ם דהוא גזירה דרבנן, דאם טובלין בגל שנתלש ממקומו כשהוא זוחלין, יבואו לטבול גם במי גשמים כשהוא זוחלין.

בדברי חיים מקואות (אות י"ז) ביאר דמעין מטהר בזוחלין משום כן דרכו וטבעו, עיין רש"י שבת ס"ה ע"ב, ואילו גשמים שדרכן לנוח באשבורן, ממעטין מקרא שאין מטהרין בזוחלין, וזהו כוונת הרמב"ם שכמו שאין מי גשמים מטהרין בזוחלין שאין זה דרכם, ה"ג אין מעין מטהר באויר שאין זו דרכו, והרמב"ם ורש"י לדבר אחת נתכוונו.

וכתב החזו"א (יו"ד סי' קכ"ו אות ד') שאף שאין מטבילין באויר, היינו אויר ממש, אבל אם הניח עצים בבור, אף שאינו מבטלן שם, ואינם בטלים לבור, מ"מ כשר מקוה שם, כיון דהעצים עומדים על הקרקע, ה"ז כאילו המים הם בקרקע.

בעי מיניה וכו' מהו להטביל מחטין וצניורות בראשו של ראשון וכו' - כתב החיד"א בספרו פתח עינים: מהו להטביל מחטין וצניורות בראשו של ראשון פי' דמכיון דאמר ר"י אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים כלומר דמכיון דנגיעתו מהני אף לשני וכ"ש כשמטביל בראשו של ראשון גופיה כגון שיש לו שערות בראשו דמתלחחי המחטין כך מצאתי ולי נראה כגון שבעוד ראשו תחת המים הטביל מחטין וצניורות בראשו של ראשון שאעפ"י שהמים שעל ראשו אינן כעובי חצי אצבע ואין בו שיעור מקוה כלל אלא אמרינן גוד אסיק וה"ל כאלו על ראשו שיעור מקוה שלם. גליון. לקוטי ר"ב.

עוד נציין שבשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קכ"ג אות ג') הקשה על הא דא"י במס' חגיגה (י"ט ע"א) אמר עולא בעי מיני מר' יוחנן, לרבי יהודה מהו להטביל מחטין וצניורות בראשו של ראשון וכו'. וקשה דהלא מבואר במס' זבחים (כ"ה ע"ב) נתן ידו או רגלו כדי שיעברו מים לחבית פסולין וכו', זה הכלל דבר המקבל טומאה פסולין וכו' אמר קרא אך מעיין ובור מקוה מים יהי טהור, הווינתן ע"י טהרה תהא, ע"כ. וא"כ איך טובלין המחטין וצניורות בראשו של אדם, הרי המים שעל ראשו הווינתן על גבי דבר המקבל טומאה (דהיינו האדם).

וכתב ליישב לפי מש"כ לחדש (שם) דנכרי אינו מקבל טומאה אפי' מדברי סופרים, רק שחזו"ל גזרו עליו טומאה ע"ש, ולפי"ז י"ל דמיירי בנכרי שבא להתגיר וטבל לפני מילה, דלכמה פוסקים מהני הטבילה, ולפי הש"ס (בע"ז דף נ"ז) במלו ולא

טבלו רוקן ומדרסן טהור יעוי"ש דהקילו בזה אף שאינו גר עדיין, א"כ ה"ה בטבלו לפני מילה רוקן ומדרסן טהור, ובכה"ג הוי המקוה ע"י טהרה אף מדרבנן, אך מדברי רש"י בע"א שם שכתב במלו ולא טבלו דהוי מילתא דלא שכיחא (ועמ"ש בספר על תורה דכוונתו דגוף הגירות ל"ש) יש לומר דטבלו לפני מילה שפיר גזרו וצ"ע. [ועיין עוד באבני נזר יו"ד (סי' רע"ו סק"ד) שנחלק בזה עם הגאון בעל חלקת יואב אי ע"י גוי מיקרי הווינתו ע"י דבר המקבל טומאה].

וכתב הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל (בקבוץ כרם שלמה שנה י"ד קו' י' ע' מ): וחידוש שלא העיר כלום מדברי הר"ש והרא"ש בפ"ה דמס' מקואות משנה ה', והאור זרוע בהל' מקואות סי' של"ז אות ט', שכתבו דרבי יהודה לית לי הפסול דהווינתו ע"י דבר המקבל טומאה, וא"כ לק"מ, דהרי הכא מיבעיא לי לעולא אליבא דרבי יהודה.

דף כ. ס

מעשה באשה אחת שבאה לפני ר"י וכו' בגד זה ארגתי בטהרה וכו' - וברש"י: יודעת אני שמשעה שנארג בו ג' על ג' אצבעות שנראה לטומאה לא נגעה בו טומאה וכו' ע"כ.

וכתב בספר אבן יעקב (אות קסח): וקשה לי הא קיי"ל בשבת (דף ס"ג) דאריג כל שהוא טמא, ונפקא לן מאו בגד, וכן פסק הרמב"ם (בפכ"ד מהל' כלים הל' א') וז"ל: כמה שיעור הבגד להתטמא שלש על שלש אצבעות בד"א בקרעים מן הבגדים, אבל האורג בגד בפני עצמו כל שהוא הרי זה מקבל שאר טומאות עכ"ל הרמב"ם. ולפי זה הכא מיירי באשה שארגה בגד חדש א"כ אפילו אריג כל שהוא נמי טמא, ומדוע פירש"י דוקא ג' אצבעות על ג' אצבעות.

ועוד דהרמב"ם (בהל' י"ב) כתב: מאימתי יקבל הבגד טומאה משיארוג בו שלש על שלש אצבעות עכ"ל הרמב"ם, הא הרמב"ם פסק דאריג כל שהוא טמא ולא בעינן שלש על שלש אצבעות לענין טומאה.

ויש לומר דהתוס' בשבת (דף כ"ו) בד"ה אין בו וכו' כתבו, דדוקא כשאין בדעתו לארוג בו יותר, אבל אם יש בדעתו לארוג יותר אם אין בו שלש על שלש טהור עכ"ל התוס'. - וע"כ צ"ל דדעת הרמב"ם ורש"י ג"כ כדעת התוס', דאם יש בדעתו לארוג בו יותר אם אין בו שלש על שלש טהור, ולכך פירש"י שמשעה שנארג בו ג' על ג' אצבעות שנראה לטומאה.

נעביד לי' שימור בדיה דחבריה אמר רבי יוחנן, חוקה אין אדם משמור מה שבידי חבריו - במנחת חינוך (מצוה י אות ח) הקשה מדוע במצה אי אפשר שחפש שוטח וקטן ילוש המצה וישראל יהי עומד על גביו וישמור לשם מצה, דבשלמא גבי גט שצריך שמעשה הכתיבה יהי לשמה שפיר לא מהני שחש"ו יכתוב וישראל יהי עומד על גביו, וה"ה בשחיטה וקבלה וזריקה שצריכים כוונה וצריך שהעושה המעשה יכוין, אבל במצה שאין צריך שמעשה הלישה תהי לשמה, אלא רק צריך שהשימור מחמץ יהי לשם מצה, א"כ מדוע לא יועיל שמעשה הלישה יעשה חש"ו, וישראל יעמוד על גביו וישמור מחמץ לשם מצה. ומביא דראה דבספר נהר שלום לאחד מחכמי ספרד (ריש ס' תס) שעמד בזה.

וכתב דאנהרינהו לעיינין בעוזה"י דהאמת כן הוא, שצריך שדוקא העושה מעשה הוא ישמור לשמה, ולא מהני כוונת

הרב חוות יאיר סי' קנ"ב.

עוד נציין שמעשה היה ואחד מגדולי ישראל חשש לגור בבני ברק עירו של הגאון בעל החזון איש זצ"ל, משום שהרבה פעמים חלק עליו בדברי תורה.

וכתב לו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' פח) שאין חשש בדבר, כי אדרבא זהו כבוד התלמיד חכם, כאשר מזכירין שיטתו ומעיינין בדבריו אף שהמסקנא של המעיין היא שלא כדברי הת"ח ההוא, ובודאי לא עלה על דעת החזון איש שלא יחלקו עליו, וודאי לא שייך שיקפיד על זה.

ומה דאמרינן כאן בגמרא הוושחרו שיניו של ר' יהושע מפני תעניותיו, לא היה משום שחלק על דברי בית שמאי והקשה עליהם, אלא משום שאמר בביטול שלא בדרך ארץ בושני מדבריהם בית שמאי, ודאי אין לעשות כן, אבל כאשר מזכיר דברי הת"ח בדרך ארץ וחולק ע"ז ומקשה על דבריו ודאי שאין לו שום קפידא בזה ואין שום חשש בזה, וע"כ שפיר יכול לדור בבני ברק, ואדרבא החזון איש יהי' לו למליץ יושר בעדו על אשר מעיין בספריו ומזכיר מדברי תורתו, עיין שם.

ומנא לז' יומי לא מושלי אינשי - כתב רבינו החפץ חיים זצ"ל באהבת חסד (הלואה נתיב החסד אות י') דיש לעיין לענין שאילת כלים על כמה זמן חייב להשאל כלל, וכתב דאסמכתא לזה מסוגיין שהשיעור הרגיל הוא ז' ימים.

ומצאתי בענין זה שכתב השיטה מקובצת (מסכת בבא מציעא דף צו:). כתב הרמ"ך דוקא הלואה אמרינן בה סתם הלואה שלשים יום אבל שאלה לא מושיל אינשי לכל כי האי זימנא והכא נמי אמרינן במסכת חגיגה מנא לשבעה לא מושלי אינשי. והכי נמי גבי שבת שרינן שאלה ואסרינן הלואה גזרה שמא יכתוב דשאלה דלחד יומא הוא לא אתי למכתב הלואה דלזמן מרובה הוא אתי למכתב אלמא סתם שאלה יום או יומים אלא אם כן פירש. ויש מי שאמר דאפילו סתם שאלה שלשים יום ומייתי ראיא מהא דאמרינן טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית. ודחיק טפי דאפשר דשבקה גביה כי האי שיעורא מדעתיה ומשום דלא ידע שואל כמה לישבקה גביה הוא דאמרינן דעד שלושים יום פטורה דלא דמי לכסותך אבל בתר שלושים יום ככסותך דמי וצריך עיון.

עם הארץ שבא להזות אין מזין עליו עד שיעשה בפנינו שלישי ושביעי - הקשה הטורי אבן דאמאי אין ע"ה נאמן לומר דהיום יום ג' או ז' לטומאתו במיגו דאי בעי לא אמר כלל שנטמא במת. ותירץ דמיירי שנטמא לפני עדים אלא דלא ידעי באיזה יום נטמא, והוסיף דאל תתמה ע"ז, דהא ע"כ הא דנקט "שביעי" היינו בגוונא שיודעים שהזו עליו פעם אחת אלא דאין יודעין מתי הזו עליו.

והמקדש דוד (סי' מ"א ס"ק ב') הביא מהר"ש (טהרות פ"ז) דהא דע"ה צריך שיעשה לפנינו ג' וז', אינו משום חסרון נאמנות דנוכל להאמינו במיגו, אלא דע"ה אינו נזהר מטומאה וחשיב כנטמא היום. ולפ"ז לא סגי לן בעדים שיעידו עליו מתי נטמא אלא דצריך לעשות לפנינו ג' ימים שנדע שלא נטמא מאז, ולפ"ז לכאורה א"ש גם הא דנקט "שביעי" ודו"ק, מיהו בר"מ (פרה פ"א מ"ב) משמע דלא כהר"ש, אלא דאין מאמינים לו שהגיע יום השלישי.

אחר שיעמוד על גבו לשמור לשמה, והיא גמרא ערוכה כאן דמקשינן לר' יונתן בן אלעזר ליעביד ליה שימור בידה דחבריה, ומתרג' ר' יוחנן חזקה אין אדם משמר מה שביד חברו, א"כ כמו שלגבי טומאה אין אדם משמר מה שביד חברו, ה"ה בכל הדברים הצריכים שימור ובפרט מחמץ דצריך שימור הרבה, והשימור צריך שיהא לשם מצת מצוה וכדכ' ושמרתם את המצות, אז לא מועיל שאחר יעמוד על גבו וישמור העיסה שבידו, אלא צריך שהלש עצמו ישמור והשימור יהי' לשמה, עיין שם.

וכבר קדמו המאירי כאן ובפסחים (מ א) שהביא מגדולי המפרשים שלמדו מכאן לענין שימור מחמץ דלא מהני על מה שביד חברו, וע"כ אין יוצאין במצה שלשה עכו"ם לפנינו.

ולפי דבריהם צ"ב איך נותן חבר את כליו לבני ביתו הקטנים להשתמש, ואפשר דשאני קטן שהוא עצמו ביד אביו שהוא משמרו לטהרות, והמאירי כאן כתב דאין ראיא זו כלום, שכל שהוא תלוי בחמוץ לבד אין היסח הדעת פוסל, וא"א ללמוד מטהרות שנטמאין בהיסח הדעת. וע"ע בזכר לחגיגה מש"כ לחלק בין טהרות לחמץ. (פירות תאנה).

דף כב: ע

תניא אמר ר' יהושע בושני מדבריהם בית שמאי וכו' אמרו כל ימיו הושחרו שיניו מפני תעניותיו וכו' - כתב בחיד"א בספרו פתח עינים ע"כ: מכאן יש ללמוד כמה צריך אדם לדקדק בדבריו הן בעודנו פניו הולכים בקרב מלחמתה של תורה חד"ד ותימא על הראשונים ועל גדולי הדור להזהר בדבריו ובשגם נראה בעיניו כי לא באו אל נכון יתלה החסרון בו די לא שלו חסר"ו של אדם גדול ישא ביום ההוא ק"ו מאריא דבי עילאי רבי יהושע שהיה פשוט אצלו שטעו ב"ש ואמר בושני מדבריהם ועמד תלמיד אחד ואסבריה טעמן של ב"ש ומיד הלך רבי יהושע ונשתטח וכו' נעניתי לכם עצמות ב"ש וכו' הושחרו שיניו וכו' [ועיין בנוזר דף נ"ב ע"ב דאמר על רבי עקיבא איני יודע אם משמת חזר בו והושחרו שיניו מפני התעניות. ועמ"ש אני בעניי בקונטרס זה לעיל ביומא על דף כ"ב ע"ב ע"ש], והעיני בשר לו יכיר מיעוט ערכו וקוצר דעתו ואל יוציא מפיו דבר שאינו הגון נגד גדולים רק בדרך משא ומתן כתלמיד הדין לפני רבותיו בקרקע. וזכור יזכור מ"ש גדולי הפוסקים דעתה לא יש דין ת"ח והוכחנו בעניותנו במקומו דאפי' דין צורבא מרבנן לא יש כדמוכח בפ' אז"נ דרבינא לא החזיק עצמו אפי' לצורבא מרבנן ובשאר דוכתי. וכבר אמרו בירושלמי פ"ב דשקלים לעולם יראה אדם כאלו בעל שמועה כנגדו ופירש מהר"ש סיריליו שלא יזכרנה בקלות ראש. וזאת לפני פירשנו בעניותנו מ"ש ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע דהתנא לימדנו מוסר השכל שאל יגזור אומר המעיין לומר קושיא זו לית נגר דיפריקניה וכיוצא. שסופו להשמע כי על הרוב אחד חכם או אפי' תלמיד יסביר פנים יפות להעמיד הדבר על בוריו.

והא דאמרו בערובין דף נ"ג דאמר רבי יהושע מימי לא נצחני אדם אלא אשה תנוק ותנוקת והא הכא תלמיד זה נצחו. אפשר דהתם קאמר במילי דעלמא ע"ד מאי דתנן הם אמרו שלשה דברים והיינו במוסר ובדרך ארץ. ועוד אפשר לומר דהיא דאמר רבי יהושע הוה מקמי האי עובדא. ועיין תשובת

משא"כ ה"אחת" הנכתב בקערה הוי למנין, ושפיר נכתב גם שם, עיין שם.

הקטורת והלבונה בו' - מבואר הכא דמחמת חיבת הקודש גם דברים שאינם ראויים לאכילה, שאינם מקבלים טומאה, כמו עצים ואבנים, אבל ע"י חבת הקודש נעשה דינו כאוכל, והקטורת העצים והלבונה שאינם ראויים לאכילה מקבלים טומאה.

על פי זה יש לבאר בטוטו"ד דברי הזמירות ביום ש"ק ברוך קל עליון וכו' "כל שומר שבת כדת מחללו - הן הכשר חבת קודש גורלו". והוא בהקדם המבואר בישעי' נ"ו (- הפטורת תענית ציבור) "ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ד' וגו' ואל יאמר הסרים הן אני עין יבש. כי כה אמר ד' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות, שם עולם אתן לו אשר לא יכרת". מבואר בזה שבזכות שמירת שבת גם הסרים אשר הוא כעץ יבש יתברך בשם טוב אשר לא יכרת לעולם.

וזהו ביאור הפייטן כל שומר שבת כדת מחללו - יהי גורלו כמו "הכשר חבת הקודש", מזה חבת הקודש מכשיר ועושה עצים ואבנים לאוכל, לענין קבלת טומאה, כן גורל השומר שבת שאף שהוא כעץ יבש יפרח ויגל בשם עולם.

דף כד. 81

דאורייתא יש לו תוך מצרף. אין לו תוך אינו מצרף - הקשה הטורי אבן דמשמע דאע"ג דרבי רחמנא כף א' לצירוף, דעשאו לכל שבכף א', לא מהני א"כ יש לו תוך ונכנס לתוכו, אבל אין לו תוך ומונח על גביו, לא מהני לצרף הכל כאחד. ואילו בפ"ג דפסחים (דף מ"ח) אר"א, הרודה ונתן לסל הסל מצרפו לחלה, ובעי ר"י טבלא שאין לה לבזבז מהו תוך כלי בעינן והא ליכא, או דילמא אויר כלי בעינן והא איכא, ועלתה בתיקו, ואמאי הא ודאי תוך כלי בעינן לצירוף, ובאין לו תוך אינו מצרף כדאמרינן הכא וכו' עכ"ל.

וכתב בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' מד) לתרץ, די"ל דשאני קדשים דתלי בקידוש כלי לכך בעינן תוך, משא"כ בחלה כתב הר"ש (בפ"ג דמעשר שני) דאפילו אויר הבית מצטרף לחלה, י"ל דאם מונחים בטבלא אף על פי שאין שם לבזבז לא גרע מאויר הבית, וכמש"כ הסמ"ג בשם הריצב"א היכא דיש לה לבזבז דאפילו בגדישה מצרף, אף על פי שבמנחות גודשא לא מקדש.

לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה - בספר אזהרת שבת בסוה"ס נדפסו ליקוטי דברים מהגאון ר' ארי' לייב ברוידא זצ"ל והוא כותב: "שמעתי מאאמו"ר הרב הגדול המפורסם בתו"ר ר' ישראל ברוידא זצ"ל על הא דאיתא בפסחים (ק"ב) ובירור"ד (סי' קטז) שלא ליתן אוכלים ומשקים תחת המטה. דוקא תחת המטה, אבל אם נתן תחת קאנאפע [- ספה] או שלאף באנק [- ספסל שינה] לית לן בה, דבדבר שאין אנו יודעים ואין כתוב הטעם אין לך בו אלא חידושו והבו דלא להוסיף, וכן היה רגיל להורות" עכ"ל.

והגאון רבי פנחס אפשטיין זצ"ל בספר שמירת הנפש להגרי"מ אויערבך ז"ל (ע' קכ"ז) כותב: ואף שהראי' שלו וכו' יש לומר דלא דמי כלל וכו', אך יש ראי' לדבריו ממה שאמרו (כאן בגמ'): לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה וכו'.

דף כג. 80

כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת, הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת - הנצי"ב בספרו הרחב דבר כאן כותב: לכאורה קשה למאי דרשו מזה המקרא יותר מדכתיב קערת כסף אחת, מזרק אחד, אבל הענין הוא דאיתא בחגיגה שם עוד הצריך לכלי הכלי מצרפו, שאין צריך לכלי אין הכלי מצרפו, ופירשו הראשונים ז"ל הצריך לכלי, היינו שאי אפשר לאחוז אלא בכלי כמו קמח וקטרת וכדומה לאפוקי בשר, והגאון טורי אבן ז"ל הרבה להוכיח דפירוש הצריך לכלי, היינו קידוש כלי, וכמו דאיתא במלאים שהן שלמים שאין הכלי מקדש אלא שלמה, אבל במח"כ אינו כן אלא במנחה, משא"כ בקטרת שאין לו שיעור כמש"כ, ותו דקטרת כבר מתקדש במכתשת כדאיתא בפ"א דשבועות, ולא צריך תו לקידוש כלי אלא העיקר כפירוש הראשונים ז"ל, ובביאור הספרי הוספנו לדחות כל הוכחותיו ז"ל.

ובזה ממילא מתיישב הא שקבעו הדרש ע"ז המקרא בקטרת, ולא על המקרא של סלת מנחה, שהוא כדי ללמד דאפילו אין צריך לקידוש כלי כמו קטורת, הכלי מצרפו עכ"ל.

ובעל האמרי אמת זצ"ל נמי העיר, דמדוע לא דרש ר' חנין דרשה זו על הפסוק קערת כסף אחת וגו' הנכתב קודם. ואמר דאולי כיון שבקערה היתה מנחת סולת, יהיה מכאן ראייה לשיטת הפוסקים דקמח נחשב לח בלח, (עיין במג"א סי' ת"ל ס"ק א' בזה).

והגאון בעל אור שמח בספרו משך חכמה (פר' נשא) כתב בזה, דהא דכתיב קערת כסף אחת נכתב האחת למנין, וע"כ קודם נכתב "קערת כסף" ואח"כ "אחת", אבל כאן דכתיב "כף אחת" ואח"כ כתיב "עשרה זהב", הוי ה"אחת" לדרשה דכל מה שבכף אחת.

והוסיף ה"משך חכמה" דבר נחמד, דבסוף פרשת נשא כאשר מונה התורה את חשבון כל הקערות והמזרקים והכפות, אז אצל הקערות והמזרקים נכתב תיבת "אחת", משא"כ במנין הכפות לא נזכר תיבת "אחת", ולפי דברי הגמרא אתי שפיר, דהיות וה"אחת" הנכתב ב"כף" לא הוה לגופי', אלא הוי לדרשה לצרף כל מה שבכף אחת, שפיר לא נצרך לכתבו שם,

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדף היומי בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.
 מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב
 ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111
 להקיש *7 ואז קוד 966339 שלוחה 6
 ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל:
 K0504166339@gmail.com
 ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י בית מדרש גבוה לכהנים ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.